

**UCHWAŁA NR VII/49/2019
RADY MIEJSKIEJ W DOBRODZIENIU**

z dnia 30 kwietnia 2019 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2019 r. poz. 506) i art. 176, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2018 r., poz. 998), Rada Miejska w Dobrodzieniu uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019-2021, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Dobrodzienia

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Piotr Kapela

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019-2021.

Rodzina to naturalne środowisko wychowawcze dziecka, które wpływa na jego osobowość, przekazując mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowując jego aktywność i postępowanie na całe życie. Prawidłowo funkcjonująca rodzina konsekwentnie i z powodzeniem spełnia swoje zadania i stanowi dla swoich członków, przede wszystkim dzieci, źródło poczucia własnej wartości i bezpieczeństwa. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Szczególnej uwagi wymagają dzieci i młodzież z rodzin niewydolnych wychowawczo. Dysfunkcje rodziny spowodowane w głównej mierze uzależnieniami, przyczyniają się do powstawania znacznych strat rozwojowych dzieci żyjących w tych rodzinach. Niewydolność rodziców zaburza zaspokajanie podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka, prowadzi między innymi do niepowodzeń szkolnych oraz izolacji społecznej.

Rozwój emocjonalny i intelektualny młodego pokolenia zależy od prawidłowo spełnianej swoich funkcji przez środowisko rodzinne. Niskie dochody rodziny, powodujące sytuacje, w których nie będzie ona mogła własnym staraniem zaspokajać podstawowych potrzeb życiowych, to tylko jeden z czynników prowadzących do wykluczenia społecznego. Dodatkowymi problemami są często alkoholizm, przemoc, przestępczość, demoralizacja i niedostosowanie społeczne. Rodzina, jako naturalne środowisko rozwoju dziecka, przeżywając trudności w opiece i wychowaniu dzieci, wymaga wsparcia dla dobra nie tylko dzieci, ale też wszystkich jej członków. Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodzin jest też największym zyskiem dla społeczności lokalnej, w każdej sferze życia.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019 – 2021 jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji, przez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci.

Realizowane w ramach niniejszego Programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu umożliwienia mu powrotu do tej rodziny.

Zadania przyjęte do realizacji w ramach niniejszego Programu są spójne z kierunkami działań przyjętymi w szczególności w następujących aktach prawnych:

- a) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 998) - **dalej zwaną ustawą o wspieraniu rodziny**,
- b) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1508 ze zm.) - **dalej zwaną ustawą o pomocy społecznej**,
- c) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390 ze zm.) - **dalej zwaną ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie**,
- d) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 r., poz. 2137 ze zm.) - **dalej zwaną ustawą o wychowaniu w trzeźwości**, e) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r., poz. 1030 ze zm.) - **dalej zwaną ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii**.
- f) Strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie Dobrodzień na lata 2016-2025 przyjęta uchwałą Rady Miejskiej w Dobrodzieniu nr XI/106/2015 z dnia 22 grudnia 2015 r.

I. Adresaci

Adresatami Programu są dzieci i rodziny z terenu miasta i gminy Dobrodzień, a w szczególności rodziny przeżywające trudności w sferze opiekuńczo – wychowawczej, w których wychowują się dzieci oraz rodziny, z których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej.

II. Diagnoza

Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrodzieniu otacza opieką 187 rodzin; w tej grupie są 53 rodziny z dziećmi. W 15 rodzinach występują problemami opiekuńczo – wychowawcze. W rodzinach tych wychowuje się 40 dzieci. W 2018 roku pod opieką asystenta rodziny zatrudnionego w Ośrodku, znajdowało się 14 rodzin.

Tabela 1

Struktura rodzin z dziećmi objętych pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrodzieniu

Rodziny	Liczba rodzin
z dziećmi do 6 r. ż.	25
z dziećmi do 18 r. ż.	53
wielodzietne	26
niepełne	17
z dzieckiem niepełnosprawnym	10

Tabela 2

Rodziny objęte pomocą Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrodzieniu z podziałem na liczbę dzieci w rodzinie

	Liczba dzieci w rodzinie							
	1 dziecko	2 dzieci	3 dzieci	4 dzieci	5 dzieci	6 dzieci	7 dzieci	8 dzieci i więcej
Liczba rodzin	23	20	31	8	3	1	2	-

Najczęstszym powodem korzystania przez rodziny ze świadczeń pomocy społecznej są niskie dochody, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezrobocie, a także bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Aktualnie na terenie gminy Dobrodzień jest 126 osób bezrobotnych /źródło: PUP w Oleśnie – Informacja sygnałowa o sytuacji na rynku pracy w powiecie oleskim z podziałem na gminy powiatu oleskiego, stan na 31.12.2018 r./

Tabela 3

Powody korzystania przez rodziny ze świadczeń pomocy społecznej

	Powody do korzystania przez rodziny ze świadczeń pomocy społecznej				
	ubóstwo	bezrobocie	bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawcz.	niepełnosprawność członka rodziny	długotrwa. lub ciężka choroba
Liczba rodzin	104	51	23	98	85

Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrodzieniu prowadzi ścisłą współpracę z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych poprzez kierowanie osób uzależnionych do prac komisji. Ponadto rodziny dotknięte przemocą kieruje się do Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przemocy oraz grup roboczych.

W 2018 roku Zespół Interdyscyplinarny prowadził 13 Niebieskich Kart.

W wielu rodzinach objętych pracą socjalną lub nadzorem kuratora występują liczne problemy w opiece nad dziećmi: zaniedbywanie nauki, nie realizowanie obowiązku szkolnego, zagrożenie demoralizacją, niska samoocena, złe warunki socjalno – bytowe, uzależnienie od alkoholu rodziców.

Brak odpowiedniego, specjalistycznego wsparcia dla tych rodzin powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

W gminie Dobrodzień w 2018 r. w pieczy zastępczej przebywało 5 dzieci:

·2 dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych,

- 1 dziecko w rodzinie zastępczej niezawodowej,
- 2 dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dom Dziecka).

Analiza SWOT

Mocne strony:

Zespół placówek i instytucji z pracownikami posiadającymi odpowiednie doświadczenie i wiedzę:

- Ośrodek Pomocy Społecznej.
- Placówki oświatowe (przedszkola, szkoły, świetlice szkolne);
- wykwalifikowana kadra pedagogiczna i „pomocowa”;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Kuratorzy sądowi;
- realizacja programów profilaktycznych przez różne podmioty;
- Komisariat Policji;
- Dom Kultury, świetlice;
- Organizacje pozarządowe.

Słabe strony:

Øbrak grup samopomocowych;

Øbrak świetlic socjoterapeutycznych;

Øbrak wystarczających środków finansowych na zagospodarowanie czasu wolnego dzieci;

Øwzrastające koszty na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych;

Øbrak umiejętności pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych u wielu rodziców wobec dzieci, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;

Øwycuczona bezradność i roszczeniowość (wzorce pokoleniowe);

Øuzależnienie od pomocy instytucjonalnej;

Øróżne uzależnienia członków rodziny (alkohol, narkotyki, internet);

Øprzestępczość, przemoc;

Øniewystarczająca liczba lokali socjalnych i brak mieszkań chronionych;

Ørozpad związków (separacja, rozwody, wyjazdy za granicę);

Øobarczanie samorządów nowymi zadaniami;

Øbrak dostępu do terapii psychologicznej, rodzinnej;

Øwzrost wydatków na realizację zadań wynikających z ustawy o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zagrożenia:

Øduża liczba osób korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej;

Øzwiększone zjawiska wykluczenia społecznego;

Øwzrost liczby rodzin dysfunkcyjnych;

Øwzrost patologicznych zachowań wśród dzieci i młodzieży;

Øbrak zaplecza zabezpieczającego egzekucje eksmisji sprawców przemocy w rodzinie;

Øskomplikowane procedury pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej.

Szanse:

Øwymiana informacji z innymi gminami, korzystanie z dobrych wzorców;

Ømożliwość pozyskiwania dodatkowych funduszy z Unii Europejskiej i rządowych programów;

Ømożliwość zlecenia niektórych zadań organizacjom pozarządowym;

Øwspółpraca pomiędzy instytucjami działającymi na terenie Gminy Dobrodzień.

IV. Założenia Programu

Gminny Program Wsparcia Rodziny, dalej zwany Programem, jest dokumentem przewidzianym do realizacji na lata 2019 – 2021. Jego kluczowym celem jest stworzenie spójnego systemu środowiskowej pracy opiekuńczo – wychowawczej, dzięki któremu zwiększą się szanse życiowe dzieci z zaniedbanych środowisk bez konieczności zrywania więzi z rodziną.

Pierwszym i priorytetowym celem niniejszego Programu jest to, aby dziecko miało prawo rozwijać się w rodzinie naturalnej, biologicznej. Program zawiera propozycje skorelowanych działań, zarówno profilaktycznych, jak i zmniejszających skutki patologii, skierowanych do rodzin, które wymagają pomocy nie tylko materialnej, ale głównie socjalnej oraz specjalistycznej (psychologicznej, prawnej, pedagogicznej). Proponowane działania mają za zadanie wesprzeć rodzinę z „grupy ryzyka”, w pełnieniu jej podstawowych funkcji, w myśl zasady, że w pierwszej kolejności wykorzystywane powinny być zasoby i możliwości własne rodziny.

Najważniejsze z tych działań to:

1. Edukowanie rodziców, poprzez dostarczenie im wiedzy o prawidłowościach lub nieprawidłowościach funkcjonowania rodziny i ich znaczenia dla rozwoju dziecka.
2. Wspieranie, m. in. poprzez poradnictwo.
3. Konsultacje dla osób zgłaszających problemy wychowawcze z dzieckiem.
4. Treningi umiejętności życiowych.

Pomoc udzielana dziecku i rodzinie będzie obejmować:

- bezpośrednie kontakty z rodziną i dzieckiem,
- mediacje i negocjacje dotyczące ich postępowania i korekty sytuacji,
- pomoc doraźną tj.:
 - pomoc materialną,
 - pomoc w zredagowaniu podania, pisma, prośby itp.,
 - pomoc w załatwieniu spraw urzędowych,
- pomoc długofalową:
 - objęcie rodziny pracą socjalną szeroko rozumianą,
 - objęcie dziecka opieką przez placówkę wsparcia dziennego,
 - zorganizowanie indywidualnych lub grupowych zajęć terapeutycznych,
 - udzielanie porad w sprawach życiowych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, budżetu rodzinnego, pielęgnacją i zdrowotnymi potrzebami dzieci,
 - praca asystenta rodziny.

Drugim, równie ważnym, celem Programu jest powrót dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej. Podstawowym zadaniem do realizowania tego celu jest inicjowanie działań niezbędnych do uregulowania sytuacji życiowej rodziny i umożliwienie powrotu dziecka. Rodziny, których dzieci opuszczają zastępcze formy opieki wymagają długoterminowego, systematycznego i specjalistycznego wsparcia w pełnieniu ról rodzicielskich. Realizacja założeń przyjętych w Programie pozwoli udzielić rodzinie szybkiej i skutecznej pomocy, aby dziecko mogło do niej powrócić na stałe.

Dla skutecznego przeciwdziałania zdiagnozowanym problemom Program opiera się na zasadach:

1. Podejmowania wczesnych działań profilaktycznych zanim narosną problemy.
2. Pracy z dzieckiem w jego środowisku rodzinnym.
3. Szybkim działaniu nakierowanym na powrót dziecka do rodziny naturalnej.
4. Pracy z młodzieżą zapobiegająca ich wykluczeniu społecznemu.

V. Zadania i realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny

1. Harmonogram i plan realizacji działań:

CEL STRATEGICZNY 1. Budowa systemu pomocowego i wzmocnienie rodziny wymagającej pomocy.

Cele szczegółowe:

Øumożliwienie dziecku wychowania się w rodzinie biologicznej;

Øzapewnienie dziecku w sytuacjach kryzysowych opieki w rodzinach zastępczych lub placówkach opiekuńczo-wychowawczych;

Øaktywizacja rodziców w celu przywrócenia zdolności (lub nabycia zdolności) pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych;

Øwzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin.

Cel operacyjny 1. Wzmacnianie funkcji opiekuńczo - wychowawczych rodzin.

Lp	Zadania	Realizatorzy	Planowany termin realizacji
1.	Wspieranie rodzin w odzyskiwaniu lub wzmacnianiu prawidłowego funkcjonowania oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.	Ośrodek Pomocy Społecznej, szkoły, przedszkola, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Parafie, organizacje pozarządowe	2019- 2021
2.	Prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej	szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Pomocy Społecznej, Komisariat Policji, organizacje pozarządowe	2019- 2021
3.	Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez sport, rekreację i kulturę	szkoły, Dobrodzieński Ośrodek Kultury i Sportu, organizacje pozarządowe,	2019- 2021
4.	Współpraca z podmiotami i instytucjami zajmującymi się rodziną i dzieckiem	Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Kuratorzy sądowi, placówki oświatowe	2019- 2021
5.	Pomoc i opieka specjalistyczna	Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne, placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Punkt Konsultacyjny	2019- 2021

Cel operacyjny 2. Poprawa jakości życia, zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego

Lp	Zadania	Realizatorzy	Planowany termin realizacji
1.	Udzielanie pomocy finansowej rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych	Ośrodek Pomocy Społecznej	2019- 2021

2.	Rozbudowa systemu chroniącego rodzinę przed utratą bezpieczeństwa socjalnego, wsparcie dla rodzin z osobami długotrwale bezrobotnymi	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski, Powiatowy Urząd Pracy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny	2019- 2021
3.	Organizacja i koordynacja dożywiania dzieci i młodzieży z terenu Gminy	Samorząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe	2019- 2021

Cel operacyjny 3. Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin w kryzysie

Lp	Zadania	Realizatorzy	Planowany termin realizacji
1.	Budowanie lokalnej infrastruktury i zasobów dla wczesnej interwencji w odniesieniu do osób i rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą	Samorząd Gminy, Zespół Interdyscyplinarny, Ośrodek Pomocy Społecznej	2019- 2021
2.	Rozwijanie lokalnego systemu poradnictwa, m.in. psychologicznego, prawnego i socjalnego oraz doskonalenie wczesnej interwencji w sytuacjach kryzysowych	Ośrodek Pomocy Społecznej, Sąd Rejonowy, Policja, kuratorzy sądowi	2019- 2021
3.	Zapewnienie tymczasowego schronienia osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacji kryzysowej, w tym ofiarom przemocy	Samorząd Gminy, Zespół Interdyscyplinarny	2019- 2021
4.	Rozszerzanie oferty edukacyjnej działań profilaktycznych dla osób zagrożonych (uzależnionych i ich rodzin) oraz specjalistyczne poradnictwo	Ośrodek Pomocy Społecznej, szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2019- 2021

CEL STRATEGICZNY 2. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.

Cel operacyjny 1. Budowanie systemu wsparcia, profilaktyka i edukacja rodzin, w tym szczególnie dzieci i młodzieży

Lp.	Zadania	Realizatorzy	Planowany termin realizacji
1.	Promocja programów profilaktycznych i psychoedukacyjnych skierowanych do rodziców, dzieci i młodzieży	szkoły, Zakłady Opieki Zdrowotnej, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2019- 2021
2.	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez propagowanie działalności klubowej i rozwój placówek wsparcia dziennego.	Placówki oświatowe, DOKiS i świetlice wiejskie	2019- 2021
3.	Promocja i realizacja programów profilaktycznych	samorząd Gminy, szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, świetlice	2019- 2021
4.	Egzekwowanie zakazu dystrybucji papierosów, alkoholu i narkotyków wśród młodego pokolenia zgodnie z obowiązującymi przepisami	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komisariat Policji, szkoły	2019- 2021

CEL STRATEGICZNY 3. Podnoszenie standardów pracy służb instytucji pomocowych

Cel operacyjny 1. Podnoszenie kompetencji służb zajmujących się niesieniem pomocy rodzinom.

Lp	Zadania	Realizatorzy	Planowany termin realizacji
1.	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników pomagającym rodzinie przez udział w szkoleniach specjalistycznych, stażach, studiach podyplomowych, itp.	Placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, Zakłady Opieki Zdrowotnej, Ośrodek Pomocy Społecznej, itp.	2019- 2021

2. Monitoring i ewaluacja Programu

W ramach ewaluacji programu prowadzony będzie monitoring. Głównymi obszarami monitorowania programu będą wyznaczone działania.

Monitoring realizacji programu umożliwi:

Ørozpoznanie ilościowe rodzin wymagających pomocy;

Øwyznaczanie kierunków działań z rodziną;

Øwskazywanie jednostek współpracujących oraz określenie ich zadań;

Øocena rezultatów prowadzonej pracy na rzecz rodziny.

Radzie Miejskiej corocznie przedstawiona zostanie informacja o realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

VI. Źródła finansowania programu

Środki na realizację Programu mogą pochodzić z:

1. budżetu gminy,
2. budżetu państwa,
3. z innych środków pozabudżetowych pozyskiwanych z różnych źródeł.

VII. Zakończenie

Opieka nad dzieckiem i rodziną jest jednym z kierunków działań lokalnego systemu pomocy społecznej. Skuteczna pomoc dzieciom pozbawionym opieki oraz rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej wymaga skoordynowanych działań różnych instytucji zajmujących się rodziną i dzieckiem. Gminny Program Wspierania Rodziny wyznacza kierunki działania oraz zakłada kontynuację działań uznanych za potrzebne i wartościowe. Opracowany Program pozwoli określić, czy kierunki podjętych działań były właściwe.

Program ma charakter otwarty i będzie systematycznie aktualizowany w miarę pojawiających się potrzeb oraz posiadanych możliwości. W lokalnym systemie działań w obszarze rozwiązywania problemów społecznych wszystkie podmioty są ważne i należy brać ich opinię pod uwagę. Tak rozumiana współpraca zapewni pełne i kompleksowe działanie na rzecz wsparcia dziecka i rodziny.